

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 27 oktober 2021

Mål nr

B 2465-21

PARTER

Klagande

Riksåklagaren

Box 5553

114 85 Stockholm

Motpart

BLAZEJ Patryk Czerniak, 19920316-3077

Köpmansgatan 6 A Lgh 1001

214 45 Malmö

Ombud och offentlig försvarare: Advokat Jan F Urwitz

Advokatbyrån Jan F Urwitz

Scaniaplatsen 3

211 17 Malmö

SAKEN

Grov vapensmuggling m.m.

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Hovrätten över Skåne och Blekinges dom 2021-03-31 i mål B 665-21

Hovrättens dom

se Bilaga

DOMSLUT

Högsta domstolen ändrar hovrättens domslut avseende åtalpunkten 1.1 och dömer Blazej Czerniak för grov vapensmuggling till fängelse i två år.

Jan F Urwitz ska få ersättning för försvaret av Blazej Czerniak i Högsta domstolen med 27 535 kr. Av beloppet avser 21 375 kr arbete, 653 kr tidsspillan och 5 507 kr mervärdesskatt. Staten ska svara för kostnaden.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Riksåklagaren har yrkat att Blazej Czerniak ska dömas för grov vapensmuggling och att påföljden ska bestämmas till i vart fall två års fängelse.

Blazej Czerniak har motsatt sig att hovrättens dom ändras.

DOMSKÄL**Bakgrund**

1. Blazej Czerniak åtalades för grov vapensmuggling. Brottet bestod enligt åtalet i att han den 11 december 2020 hade underlåtit att anmäla tre pistoler (tårgasvapen) med magasin samt två tårgassprayer till tullbehandling i samband med införsel till landet. Han åtalades även för smuggling som bestod i att han vid samma tillfälle hade underlåtit att anmäla en springkniv för tullbehandling. Han åtalades därutöver för brott mot knivlagen (innehav av en

knogjärnskniv på allmän plats), ringa narkotikabrott (innehav av 0,13 gram kokain och 11 tabletter pregabalin) och vapenbrott (innehav av fem hagelpatroner och en kulpatron).

2. Tingsrätten dömde Blazej Czerniak i enlighet med åtalet till fängelse i två år. Hovrätten har bedömt införseln av pistolerna och tårgassprayerna som vapensmuggling av normalgraden och bestämt påföljden till fängelse i ett år.

Frågan i målet

3. Frågan i Högsta domstolen är under vilka förutsättningar som smuggling av tårgasvapen utgör en gärning av särskilt farlig art och därmed ska bedömas som grov vapensmuggling.

Den rättsliga regleringen

En strängare syn på vapensmuggling

4. I lagen (2000:1225) om straff för smuggling (smugglingslagen) infördes den 1 december 2020 en särskild reglering om smuggling av vapen och explosiva varor. Brotten gavs egna brottsbeteckningar och delades in i brott av normalgraden, ringa, grovt och synnerligen grovt brott. Den nya regleringen innebar en strängare syn på vapensmuggling. Samtidigt skärptes straffen för de allvarligaste formerna av vapenbrott.

5. Bakgrunden till de nya reglerna var att illegalt införda vapen har bedömts utgöra ett ökande samhällsproblem. Många av de vapen som finns i kriminella miljöer är producerade i andra länder i Europa och har smugglats in i Sverige. Det finns enligt förarbetena anledning att se lika allvarligt på införsel av illegala vapen som på innehav och hantering av sådana vapen här i landet. (Se prop. 2019/20:200 s. 50.)

6. I förarbetena framhålls att de ökande problemen inte enbart gäller skarpa vapen utan också vapen som i sitt ursprungsskick inte är skarpa, såsom start- och gasvapen. Sådana vapen kan inhandlas legalt i många länder. Det är vanligt att detta slag av vapen förs in i landet och här modifieras till skarpa vapen. De förekommer ofta i samband med utredningar av dödligt skjutvapenvåld. (Se a. prop. a. st.)

7. Enligt uppgifter som har lämnats i målet utgör modifierade start- och tårgasvapen en relativt stor andel av de enhandsvapen som undersöks av Nationellt forensiskt centrum i samband med brottsutredningar.

Straffbestämmelsen om vapensmuggling

8. För smuggling döms den som, i samband med införsel till landet av en vara som omfattas av ett särskilt föreskrivet förbud mot eller villkor för införsel, uppsåtligen bryter mot förbudet eller villkoret genom att underlåta att anmäla varan till tullbehandling (3 § första stycket smugglingslagen).

9. Om gärningen gäller vapen döms för vapensmuggling till fängelse i högst tre år. Om brottet är att anse som grovt döms för grov vapensmuggling till fängelse i lägst två och högst fem år. Är brottet att anse som synnerligen grovt döms för synnerligen grov vapensmuggling till fängelse i lägst fyra och högst sju år. Om brottet är ringa döms för ringa vapensmuggling till böter eller fängelse i högst sex månader. (Se 6 a § smugglingslagen.)

10. I 6 a § tredje stycket anges omständigheter som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om ett brott är grovt. De omständigheter som anges är om gärningen avsett ett vapen av särskilt farlig beskaffenhet (punkten 1), avsett flera vapen (punkten 2), ingått som ett led i en verksamhet som bedrivits i större omfattning eller yrkesmässigt (punkten 3) och om verksamheten eller gärningen annars varit av särskilt farlig art (punkten 4).

Förhållandet till bestämmelserna om vapenbrott

11. Straffskalorna för vapensmuggling är avsedda att i enlighet med principerna om proportionalitet och ekvivalens motsvara de straffskalor som gäller för vapenbrott (se prop. 2019/20:200 s. 51 ff.).
12. Punkterna 1 och 2 i tredje stycket i 6 a § smugglingslagen har motsvarigheter i bestämmelserna om vapenbrott (se 9 kap. 1 a § första stycket 2 och 3 vapenlagen, 1996:67). Kvalifikationsgrunden i punkten 4 – att verksamheten eller gärningen annars varit av särskilt farlig art – är likalydande med vad som gäller beträffande vapenbrott med det undantaget att det i vapenlagen saknas en hänvisning till att verksamheten varit av särskilt farlig art (se 9 kap. 1 a § första stycket 5 vapenlagen).
13. Avsikten är att de kvalificerande omständigheterna ska förstås på samma sätt i smugglingslagen som i vapenlagen. Vad som sägs om dessa i tidigare förarbeten till vapenlagen, och den praxis som utvecklats när det gäller dessa omständigheter, får därför betydelse även vid bedömningen av om ett vapensmugglingsbrott är att anse som grovt. (Se a. prop. s. 75 f.)
14. Någon fullständig överensstämmelse mellan bedömningen av om ett vapensmugglingsbrott ska anses som grovt och bedömningen av om ett vapenbrott i form av ett innehav eller en överlåtelse utgör grovt brott kan det emellertid inte bli fråga om, eftersom gärningarna typiskt sett skiljer sig åt till sin karaktär.

När ska smuggling av tårgasvapen anses vara av särskilt farlig art?

15. Frågan om ett vapensmugglingsbrott är grovt ska alltid avgöras efter en helhetsbedömning, där hänsyn ska tas till samtliga omständigheter i det enskilda fallet. Lagtextens uppräkningslista av omständigheter som särskilt ska beaktas vid bedömningen är inte uttömmande. Förekomsten av någon av de

uppräknade omständigheterna innebär inte heller med automatik att brottet är att bedöma som grovt.

16. Gärningens farlighet är central för bedömningen av om ett vapen-smugglingsbrott är grovt. Detta kommer till tydligt uttryck i 6 a § tredje stycket 4 smugglingslagen. Lagtextens utformning ger en anvisning om att även övriga kvalifikationsgrunder utgör exempel på sådant som i typfallet innebär att brottet är särskilt farligt. (Jfr ”Vapnet och kokainpartiet” NJA 2020 s. 615 p. 11.)

17. Enligt förarbetena tar bestämmelsen bl.a. sikte på fall då vapen har förts in i syfte att de ska överlåtas till eller användas av kriminella grupperingar eller nätverk eller annars av personer som är involverade i brottslighet. Detsamma gäller fall där det har funnits en uppenbar risk för sådan överlåtelse eller användning. (Se prop. 2019/20:200 s. 55 f.)

18. Som tidigare har angetts måste dock en helhetsbedömning göras. Antalet vapen och vilka slag av vapen det rör sig om har då särskild betydelse.

19. Att smugglingen avser tårgasvapen utesluter inte att brottet anses som grovt på grund av att gärningen har varit av särskilt farlig art. I ursprungsskick är dessa vapen visserligen mindre farliga än skjutvapen i allmänhet. De är dock inte ofarliga; ett sådant vapen kan orsaka stor skada om det avlossas när det trycks mot kroppen eller förs in i munnen. Av större betydelse är emellertid att tårgasvapen är lätta att modifiera för utskjutning av skarpa patroner och att detta är vanligt förekommande i kriminella grupperingar.

20. Modifierade vapen av detta slag slits snabbt och förväntas ha en relativt kort livslängd. De har också en sämre precision än vanliga skjutvapen. De kan trots detta vara mycket användbara i kriminella sammanhang. Förekomsten av sådana vapen kan därför innebära en betydande samhällsfara.

21. Mot denna bakgrund kan en gärning som innebär att tårgasvapen förs in i landet ofta bedömas vara av särskilt farlig art, när införseln har skett i syfte att vapnen ska överlåtas till eller användas av kriminella grupperingar eller när det har funnits en uppenbar risk för sådan överlåtelse eller användning. Samtliga omständigheter, bl.a. antalet vapen, ska dock vägas in i bedömningen.

Bedömningen i detta fall

22. Som hovrätten har funnit ska Blazej Czerniak dömas för smuggling av en springkniv, brott mot lagen om förbud beträffande knivar och andra farliga föremål, ringa narkotikabrott samt brott mot vapenlagen avseende fem hagelpatroner och en kulpatron.

23. Han ska också dömas för att han infört tre tårgaspistoler med magasin och två tårgassprayer i landet utan att anmäla dem till tullbehandling. Det som nu ska prövas är om den gärningen ska bedömas som grov vapensmuggling eller som vapensmuggling av normalgraden.

24. Blazej Czerniak har uppgett att han beställde pistolerna via en internet-sida under ett besök hos sin mormor i Polen och att han skulle använda dem vid inspelning av musikvideor. Han har förnekat att han har kopplingar till kriminella grupperingar och har berättat att han har kommit ur sitt tidigare missbruk och är på god väg att få ordning på sitt liv.

25. Riksåklagaren har gjort gällande att det har funnits en uppenbar risk för att de tre tårgaspistoler som åtalet avser skulle hamna hos kriminella grupperingar, dels på grund av den typ av vapen som det är fråga om, dels med hänsyn till Blazej Czerniaks tidigare kriminalitet och den relation till organiserad brottslighet som polisen bedömde att han hade vid tiden för gärningen.

26. När Blazej Czerniak greps påträffades, utöver tårgaspistolerna, även två knivar och två tårgassprayer. I hans bostad hittades en mindre mängd kokain

och några narkotikaklassade tabletter. Där fanns också sex patroner. Dessa förhållanden ger intryck av att Blazej Czerniak i vart fall vid den tidpunkten levde under oordnade förhållanden och att han inte hade brutit med sitt kriminella liv. De uppgifter som riksåklagaren har hänvisat till om att Blazej Czerniak bedömts ha en relation till organiserad brottslighet talar i samma riktning. Det som Blazej Czerniak själv har uppgett om att pistolerna och även patronerna var avsedda att användas i musikvideor är inte trovärdigt och kan inte tillmätas någon betydelse. Det har mot denna bakgrund funnits en uppenbar risk för att vapnen skulle komma till användning av kriminella grupperingar.

27. Sammantaget måste gärningen, som har avsett flera vapen, anses ha varit av särskilt farlig art. Gärningen ska bedömas som grov vapensmuggling.

28. Straffskalan för grov vapensmuggling är fängelse i lägst två och högst fem år. Någon annan påföljd än fängelse är inte aktuell. Även med beaktande av de övriga brott som Blazej Czerniak döms för finns inte skäl att bestämma fängelsestraffets längd till mer än två år.

I avgörandet har deltagit justitieråden Anders Eka, Sten Andersson, Stefan Johansson, Cecilia Renfors (referent) och Johan Danelius
Föredragande har varit justitiesekreteraren Charlotta Törnell